



Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kristin Berntsson
0171-627384
kristin.berntsson@enkoping.se

Tekniska nämnden

Svar på remiss - Nedskräpningsmål till avfallsplan

Förslag till beslut

Förslag till kommunstyrelsen

Tekniska nämnden antar samhällsbyggnadsförvaltningens yttrande som sitt eget.

Beskrivning av ärendet

Tekniska nämnden har tagit emot en nämndremiss från kommunledningsförvaltningen, KS2020/351, bilaga 1. Remissen gäller förslag till delmål och aktiviteter till *mål 6.1 Nedskräpning ska minska med 50% 2030 jämfört med 2020*. Kommunledningsförvaltningen vill ha nämndens synpunkter på förslaget senast 2020-08-17.

Samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningen anser att kommunledningsförvaltningen lägger ett stort fokus på själva konsekvensen av problemet istället för bakomliggande orsaker med bland annat aktiviteter i form av skräpmätning och skräpplockardag. Istället bör man fokusera på grundorsakerna till varför skräpet uppstår från första början.

Enligt samhällsbyggnadsförvaltningens parkenhet som sköter renhållning finns en form av nedskräpning där glasspapper och läskburkar kastas på marken intill busshållplatser, parker eller friluftsbad. Men även en annan form där skräp kastas intill återvinningsstationer och återbruk eller dumpas på avtagsvägar i kransorterna. Allvarligheten i ovannämnda former av nedskräpning skiljer sig vitt.

Utifrån dessa synpunkter bedömer samhällsbyggnadsförvaltningen att det är särskilt viktigt att:

1. Beskriva definitionen av "skräp" för att landa in rätt nivå på både åtgärder och resurser.
2. Ta reda på orsaken till att nedskräpningen uppstår genom att skaffa sig kunskap och analysera orsakssamband i en djupare analys. Här kan vi använda medborgardialoger för att på ett djupare plan ta reda på bakomliggande orsaker.

Övriga synpunkter

Samhällsbyggnadsförvaltningen är positiv till den aktivitetsplan som kommunledningsförvaltningen föreslår. Men ser att den behöver kompletteras med följande:

- En analys (grundorsak samt kunskap om var, varför och hur problem uppstår lokalt) samt strategi för att säkerställa att aktiviteter i aktivitetsplan leder till önskade effekter.
- Förtydliga aktivitet "genomföra skräpmätning inom offentliga miljöer" där samhällsbyggnadsförvaltningen efterfrågar projektledning, definitioner av "skräp" och "offentliga miljöer" samt vilka och när resurser behövs för att samhällsbyggnadsförvaltningen ska kunna bidra i genomförandet.
- För att genomföra aktiviteter inom detta nedskräpningsmål likväl som övriga aktiviteter i avfallsplan 2020-2030 krävs resurser. Enköpings kommun beslutade år 2015 i konsortialavtalet med VafabMiljö att behålla strategisk kompetens som skulle ha samordnande roll inom kommunen och ta ansvar för samarbetet med VafabMiljö. Resursen finns inte idag vilket kommer behövas för att genomföra aktiviteter i den övergripande avfallsplanen 2020-2030 likväl som de aktiviteter som föreslås i remissen.

Yttrandet i sin helhet finns i bilaga 2.

Bilaga 1: Remiss från kommunledningsförvaltningen, KS2020/351,

Bilaga 2: Samhällsbyggnadsförvaltningens yttrande.

Frida Magnusson
Utvecklingschef
Enköpings kommun

Kristin Berntsson
Verksamhetsutvecklare
Enköpings kommun

Kopia till:
Kommunstyrelsen



Kommunledningsförvaltningen
Camilla Wester
0171-625442
camilla.wester@enkoping.se

Tekniska nämnden
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Remiss nedskräpningsmål till Avfallsplan

VafabMiljö är ett kommunalförbund bildat av kommunerna i Västmanlands län samt Heby och Enköpings kommun. VafabMiljö kommunalförbund har tagit över ansvaret för den strategiska planeringen av frågor kring avfallshantering och de uppgifter rörande insamling och behandling av avfall samt den myndighetsutövning som åligger kommunerna enligt 15 kapitlet Miljöbalken från medlemskommunerna.

Enligt Miljöbalken 15 kapitlet 41 paragrafen ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen består av en avfallsplan och en föreskrift.

En avfallsplan ska enligt Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2017:2 innehålla mål och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning. Då det inte finns en gemensam vilja hos medlemskommunerna kring mål och åtgärder för nedskräpning måste kommunen ta fram egna som läggs in i avfallsplanen. Avfallsplanen planeras att följas upp och revideras 2023

Kommunledningsförvaltningen önskar få in eventuella synpunkter på föreslagna mål och aktiviteter senast **2020-08-17**.

Nedskräpning

De negativa effekterna av nedskräpning är många och täcker hela begreppet hållbarhet – konsekvenserna är miljömässiga, social och ekonomiska. I arbete med att minska nedskräpningen är det därför viktigt att ha en helhetssyn.

I ett miljömålsperspektiv berörs framför allt miljökvalitetsmålen God bebyggd miljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Levande sjöar och vattendrag. Skräpiga miljöer upplevs som otrevliga och otrygga av många människor. Studier visar att nedskräpande områden lätt hamnar i en negativ spiral som leder till ytterligare nedskräpning och andra problem som

skadegörelse. Stämningen medför dessutom betydande kostnader för kommunen och skattebetalarna.

Enköpings kommun har i dagsläget inte dokumenterad vetskap om var i kommunen nedskräpningen eventuellt är ett problem eller vilken typ av skräp som är det största problemet (fimpar, glasspapper, flaskor etc). För att kunna planera olika insatser exempelvis kampanjer måste en kartläggning göras för att få en ordentlig nuläges bild.

Stiftelsen Håll Sverige rent har tagit fram metoder för skräpmätningar både för större tätorter, små tätorter, parker, valfritt område och för naturen.

Förslag på mål och aktiviteter

Mål 6.1 Nedskräpningen ska minska med 50 % 2030 jämfört med 2020

Delmål

- Öka antalet skolor och förskolor som är med i Håll Sveriges rents skräpplockardagar (2019 var 9 skolor/förskolor anmälda).(Ansvariga förvaltningar KLF och UF)
- Presentera en mätbar lägesbild av nedskräpningen i kommunens tätorter, senast 2022. (Ansvarig förvaltning KLF)
- Ta fram och anta en aktivitetsplan för minskad nedskräpning, senast 2023. (Ansvarig förvaltning KLF)

Aktiviteter

- Genomföra skräpmätningar i offentliga miljöer i kommunens tätorter, senast 2021. (Ansvariga förvaltningar KLF och SBF)
- Genomföra Håll Sveriges rents skräpplockardagar i samarbete med VafabMiljö. (Ansvarig förvaltning KLF och UF)

Med vänlig hälsning

Camilla Wester
Miljöstrateg
Enköpings kommun



Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kristin Berntsson
0171-627384
kristin.berntsson@enkoping.se

Tekniska nämnden

Yttrande remiss nedskräpningsmål Avfallsplan

Bakgrund

Samhällsbyggnadsförvaltningen har granskat yttrandet på nedbrytning av mål 6.1 i VafabMiljös Avfallsplan som berör nedskräpning.

Kommunledningsförvaltningen har i remissen gett förslag på delmål och aktiviteter som styr mot det övergripande målet, *Mål 6.1 Nedskräpningen ska minska med 50 % 2030 jämfört med 2020.*

Som förslag till delmål och aktiviteter föreslår kommunledningsförvaltningen:

Delmål

- *Öka antalet skolor och förskolor som är med i Håll Sverige Rents skräpplockardagar (2019 var 9 skolor/förskolor anmälda). (Ansvariga förvaltningar KLF och UF)*
- *Presentera en mätbar lägesbild av nedskräpningen i kommunens tätorter, senast 2022. (Ansvarig förvaltning KLF)*
- *Ta fram och anta en aktivitetsplan för minskad nedskräpning, senast 2023. (Ansvarig förvaltning KLF)*

Aktiviteter

- *Genomföra skräpmätningar i offentliga miljöer i kommunens tätorter, senast 2021. (Ansvariga förvaltningar KLF och SBF)*
- *Genomföra Håll Sverige Rents skräpplockardagar i samarbete med VafabMiljö. (Ansvarig förvaltning KLF och UF)*

Samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningen upplever att många av aktiviteterna har för stort fokus på att åtgärda symptomen, det vill säga själva skräpet. Som exempel skräpmätning och skräpplockardag. Istället skulle vi vilja ändra fokus till att arbeta med grundorsakerna till varför skräpet uppstår från första början. Det är

först när vi känner till grundorsakerna som vi kan arbeta förebyggande och ändra mönster.

Nedskräpning förekommer i olika form inom kommunen. Enligt parkenheten hos samhällsbyggnadsförvaltningen som sköter renhållning av grönområden och utemiljöer finns en form av nedskräpning där glasspapper och läskburkar kastas på marken intill busshållplatser, parker eller friluftsbad. Men även en annan form där skräp kastas intill återvinningsstationer och återbruk eller dumpas på avtagsvägar i kransorterna. Allvarligheten i ovannämnda former av nedskräpning skiljer sig vitt. Båda är dock en konsekvens av oönskat beteende och okunskap där någon väljer att inte slänga avfall på avsett ställe.

Av denna anledning bedömer samhällsbyggnadsförvaltningen att det är särskilt viktigt att:

1. Beskriva definitionen av "skräp" för att landa in rätt nivå på både åtgärder och resurser.
2. Det hjälper inte att endast fokusera på symptomen – det vill säga själva skräpet i sig. Desto viktigare är det att ta reda på orsaken till att nedskräpningen uppstår genom att skaffa sig kunskap och analysera orsakssamband. Här kan vi använda medborgardialoger för att på ett djupare plan ta reda på bakomliggande orsaker.

Samhällsbyggnadsförvaltningen nämnde i sitt remissvar på avfallsplanen våren 2019 att utgå från en analys och rikta in sig på beteendeförändrande åtgärder när det gäller nedskräpning.

Övriga synpunkter

Behov av analys och strategi

Samhällsbyggnadsförvaltningen är positiv till den aktivitetsplan som kommunledningsförvaltningen föreslår att ta fram. Som förvaltningen uppfattar det är skräpplockardag och skräpmätning två exempel på sådant som kan ingå i en aktivitetsplan. De två sistnämnda kan vara lämpliga för att rikta in sig på de ur samhällsbyggnadsförvaltningens perspektiv mindre problem med glasspapper och läskburkar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen vill öppna upp för att det finns väsentligt större och allvarigare problem med nedskräpning inom kommunen. Det finns flera exempel på dumpning som en form av nedskräpning där parkenheten är utförare av att hämta in och hantera avfallet.

För att säkerställa att aktiviteterna i den kommande aktivitetsplanen verkligen leder till önskade effekter krävs först en analys. Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att först göra en djupare analys – en förstudie - för att hitta grundorsaker till för var, varför och när problemen uppstår lokalt inom Enköpings kommun. Medborgardialog kan vara en del av kunskapsinhämtning till analysen.

Analysen bör leda till en strategi och en längre plan för att styra mot det övergripande målet att minska nedskräpning med 50 % inom den tioårsperiod som nämns.

Behov av förtydliganden aktivitet "genomföra skräpmätning inom offentliga miljöer"

Samhällsbyggnadsförvaltningens park- och gatuavdelning har genom teknisk nämnd ansvarar för att sköta bland annat renhållning av gator, parker och utemiljöer inom Enköpings kommun.

För att kunna bidra till den aktivitet gällande skräpmätningar som kommunledningsförvaltningen föreslagit att samhällsbyggnadsförvaltningen ska medverka till, finns ett antal förutsättningar som måste hanteras först.

1. Behov av projektledning

För att kunna genomföra skräpmätning med ett tydligt och mätbart resultat som går att följa upp, krävs en genomtänkt strategi och plan. Det är viktigt att det är görbart genomföra med befintliga resurser som finns inom parkenheten. Det är också viktigt för att om detta ska vara en del i en studie som går att genomföra igen, behöver den gå att repetera inom och efter 10-årsperioden för det övergripande nedskräpningsmålet.

Några av de saker som planen bör innehålla:

- När ska mätningen genomföras (tidpunkt som är representativ)
- Vad/vilket område ska studeras?
- Hur ska data om "skräp" administreras och dokumenteras?
- Vem analyserar och bearbetar data efter genomförandet (analys och slutsats)

2. Definition vad "skräp" betyder när det gäller skräpmätningar?

Som nämnts tidigare är det ett brett begrepp och skulle kunna innefatta alltifrån det vardagliga skräp som uppkommer vid exempelvis resecentrum (glasspapper, tomburkar, tidningar och fimpar). Till den dumpning av

hushållsavfall (soffor, sängar, bilbatterier och däck) som sker ute på avtagsvägar utanför kransorterna.

Det krävs en kunskap och metodik för att definiera och gruppera in "skräp" i olika kategorier så att det ska bli tydligt. Detta måste framgå inför genomförandet av mätningen.

3. Definition vad som är "offentliga miljöer"?

Det är inte helt klarlagt vad som avses med offentliga miljöer. Begreppet skulle behöva en avgränsning för att skapa en tydlighet genom ett projekt som definierar vad som avses. Det finns ett flertal exempel på offentliga miljöer och skulle kunna vara alltifrån gångstråk, cykelbanor till lekplatser, badplatser, idrottsplatser och parkeringar.

4. Resurser

I nuläget finns inte resurser att redan under 2020 genomföra den skräpmätning som föreslås som aktivitet. Genom bemanningsplanering kan det genomföras till 2021 men då krävs det att det finns en tydlighet och en dialog kring resurser och tidsperiod för att genomföra mätningen. Inte minst krävs det att den projektledning som nämnts ovan har skapat ett underlag som gör det möjligt för parkenhetens medarbetare att vara utförare av uppdraget. Om en skräpmätning ska genomföras måste vi även vara säkra på att denna ger fakta som är värdefull att arbeta vidare med i nästa steg då mätningen är förenat med kostnader.

Avsaknad av kompetens och resurs för avfallshantering

De frågor och vägval som gäller området avfall inom samhällsbyggnadsförvaltningen såväl som övriga delar av kommunen har en mycket viktig betydelse för hållbarhetsarbetet framöver. Denna remiss och förslag till delmål och aktiviteter pekar på behovet av resurs som kan området avfall.

I samband med att Enköpings kommun ingick konsortialavtal med VafabMiljö år 2015 beslutade kommunen att tillsätta en resurs med strategisk kompetens. Detta finns inskrivet i konsortialavtalet. Dess arbetsuppgifter skulle vara att agera kontaktperson och språkrör för att tillvarata Enköpings kommuns intressen i VafabMiljös samrådsorgan där det diskuteras tekniska, ekonomiska och miljömässiga frågor inom avfallshantering. Utöver det skulle resursen i samråd med VafabMiljö arbeta för att insamling och hantering avfallsfraktioner

sker på bäst sätt - ekonomiskt och miljömässigt - och finna långsiktiga lösningarna för avfallshantering inom kommunen.

Sedan tidpunkten för att konsortialavtalet undertecknades år 2015 har frågan om avfall och cirkulära flöden av material fått större betydelse och ökade hanteringskrav är att vänta.

Inom bara ett par år kommer delar av EU:s avfallspaket genomföras i Sverige. Regeringen kommer bland annat lagstifta om att producentansvaret utökas och skall göra det möjligt för förpackningsnära insamling redan "vid grindstolpen" för alla hushåll, vilket alltså betyder även småbostadshus. Det innebär konsekvenser i det kommunala uppdraget för Enköpings kommun.

Denna resurs och roll finns idag inte tillsatt vilket vi ser behövs för att ta ansvar att genomföra aktiviteter i avfallsplanen.

Kristin Berntsson
Verksamhetsutvecklare
Enköpings kommun